

# Znečišťovatelé pod lupou slaví deset let existence. Internetová stránka Arniky nutí firmy přehodnotit ekologický dopad

23.9.2025 - Luboš Pavlovič | Arnika

**Web na doméně [www.znecistovatele.cz](http://www.znecistovatele.cz), spuštěný v roce 2015, se za uplynulou dekádu stal klíčovým nástrojem pro veřejnou kontrolu firem vypouštějících škodlivé látky do životního prostředí. Důležitým pro tento příběh je však už rok 2003, kdy se i díky kampani Arniky „Budoucnost bez jedů“ podařil prosadit vznik Integrovaného registru znečišťování. Do něj musí velcí znečišťovatelé v České republice nahlašovat své emise a odpady. Také na vzniku tohoto registru měla Arnika zásadní podíl a od samého začátku ohlašování v roce 2005 z jeho dat sestavuje každoroční žebříčky největších znečišťovatelů.**

Na webu Znečišťovatelé pod lupou však Arnika data transformuje do ještě srozumitelnější, přístupnější a interaktivní podoby. Lidé tak mohou jednoduše zjistit, které firmy v jejich okolí nejvíce znečišťují ovzduší, vodu či půdu. V roce vzniku, byl web oceněn čtvrtým místem v soutěži „Společně otevíráme data“ pořádané Fondem Otakara Motejla a dodnes zůstává vzorem pro podobné iniciativy zaměřené na transparentnost environmentálních dat.

*„Dopad projektu Znečišťovatelé pod lupou je mnohem hlubší, než by se mohlo na první pohled zdát,“ říká Nikola Jelínek, odbornice na toxické látky v životním prostředí z Arniky. „Nejde jen o zveřejňování dat – projekt vytváří psychologický tlak na znečišťovatele, kteří nechtějí být veřejně spojováni s negativním vlivem na životní prostředí,“ dodává.*

Jeho hlavním smyslem je vytvořit tlak na majitele podniků, aby více investovali do čistších technologií. Málokdo chce být největším špindírou v regionu. A funguje to – podniků, které se díky žebříčkům a následnému tlaku veřejnosti rozhodly snížit své emise, je celá řada. Jsou jimi například Teva v Opavě, Federal-Mogul v Kostelci nad Orlicí, Jitona v Písku, Kronospan v Jihlavě, Brisk Tábor či Rockwool v Ostravě.

## Obrana registru před průmyslovými lobbisty

Integrovaný registr znečišťování (IRZ) však neměl ani po svém založení jednoduchou pozici, čelil odporu ze strany průmyslových lobbistů a během své existence se několikrát ocitnul v ohrožení.

Například v roce 2011, se Ministerstvo průmyslu a obchodu a Svaz chemického průmyslu pokoušeli zredukovat podobu registru a právo lidí na informace o velkých znečišťovatelích. Hrozilo, že veřejnost přijde o informace o toxických látkách vypuštěných přibližně 900 provozy z více než 1500. Nakonec se tak nestalo.

Za dvacet let činnosti tak přinesla analýza dat z registru řadu významných zjištění. Mezi největšími znečišťovateli dominují velké průmyslové podniky z Moravskoslezského, Středočeského, Ústeckého kraje a Vysočiny. Dlouhodobě problematické zůstávají zejména chemické závody, energetika a hutnictví.

V posledních letech odhalila analýza dat zveřejňovaných na webu Znečišťovatelé pod lupou také znepokojivé skoky. V roce 2021 byl zaznamenán výrazný meziroční nárůst u vypouštěných rakovinotvorných, mutagenních a látek poškozujících hormonální systém člověka. Zvýšilo se i

množství látek toxických pro vodní organismy, včetně kyanidů vypouštěných do řek. V roce 2022 bylo zveřejnění informací o uhelných elektrárnách Chvaletice a Počerady jako největších znečišťovatelích důležitým argumentem v debatě o energetické transformaci a uplatnění limitů pro rtuť v emisích z elektráren.

### **Historický milník: IRZ začal sledovat PFAS látky**

Významnou novinkou pro rok 2025 je, že se za rok 2024 nově ohlašuje i položka PFAS neboli věčných chemikálií v únicích do vody. Ohlašování se týká celkového vypouštěného množství za 20 nejdůležitějších látek ze skupiny PFAS s prahovou hodnotou 0,05 kg/rok.

*„Pro nás je to historický okamžik,“ vysvětluje Karolína Brabcová, která se touto problematikou v Arnice dlouhodobě zabývá. „Věčné chemikálie jsou jedním z nejzávažnějších environmentálních problémů současnosti. Dlouhodobě upozorňujeme na jejich nebezpečnost a požadujeme jejich omezení nejen ve spotřebním zboží, ale hlavně v průmyslových procesech.“*

V roce 2023 provedla Arnika studii na 32 dětských bundách a kombinézách, zakoupených v sedmi evropských zemích, která odhalila alarmující skutečnost. Ve více než třetině z nich byla nalezena nebezpečná a celosvětově zakázaná perfluorooctanová kyselina (PFOA). Zvláště znepokojivé byly výsledky pro dětské softshellové bundy z České republiky, které vykazovaly nejvyšší množství této toxické látky.

Arnika také testovala české politiky na přítomnost PFAS v krvi. Tehdejší kandidáti do Evropského parlamentu Jan Farský a Danuše Nerudová, poslankyně Markéta Gregorová a ministr životního prostředí Petr Hladík, tak patří mezi první české politiky, otestované na přítomnost tzv. věčných chemikálií (PFAS) v krvi.

*„Chceme touto kampaní upozornit politiky na to, že tyto látky najdeme v těle každého z nás včetně ještě nenarozených dětí, a proto je důležité sledovat jejich zdroje,“* dodává Karolína Brabcová z Arniky. Kontaminace všeho živého těmito látkami neustále roste a přibývají studie o jejich negativních dopadech na lidské zdraví i životní prostředí.

Zahrnutí PFAS do IRZ představuje významný krok kupředu v monitoringu nebezpečných látek. Arnika očekává, že první data o emisích PFAS z průmyslových zdrojů budou k dispozici na podzim 2025, kdy organizace jako každý rok vyhlásí největší znečišťovatele v České republice.

*„Transparentnost v oblasti znečišťování je klíčová pro společenskou změnu. Když lidé vidí konkrétní data o tom, co dýchají nebo jaké látky se dostávají do vodních toků v okolí, mají silnější motivaci požadovat změnu. A ta motivace se přenáší i na firmy, které nechtějí být spojovány s poškozováním zdraví a přírody,“* uzavírá programový vedoucí programu Toxické látky a odpady Arniky, Jindřich Petrlík.

*(Pro více informací kontaktujte tiskového mluvčího Arniky Luboše Pavloviče, Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., +420 606 727 942)*

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/znecestovatele-pod-lupou-slavi-deset-let-existence-internetova-stranka-arniky-nuti-firmy-prehodnotit-ekologicky-dopad>